

Seat No. : _____

ML-117

March-2019

M.A., Sem.-IV

**507 : Sanskrit
(Bhagvadjjukiyam)
One Act Play**

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) नीयेनाभांथी गमे ते भेनो अनुवाद करो : 12
- (1) शाण्डिल्यः – भगवान् खलु तावत् कस्मान्मे कुप्यति ।
परित्राजकः – नाधीष इति ।
शाण्डिल्यः – यद्यहमधीये वा नाधीये वा किं तव मुक्तस्य ।
परित्राजकः – मामैवम् । अभ्युपगत शिष्यार्थं ताडनं स्मृतमिति । तस्मादकुपिताश्चाहं श्रेयोऽर्थं भवन्तं ताडयामि ।
शाण्डिल्यः – आश्चर्यम् ! आश्चर्यम् ! अकुपितो नाम मां ताडयति । छिद्यतामेषा कथा । अतिक्रामति भिक्षावेला ।
परित्राजकः – मूर्ख ! प्रातस्तावत् न मध्याह्नः । न्यस्तमुसले व्यङ्गारे सर्वभुक्तजने काल इत्युपदेशः । तस्माद्विश्रमार्थमिदमुद्यानं प्रविशावः ।
शाण्डिल्यः – हा ! हा ! प्रतिज्ञाहानिकः किल भगवान् ।
- (2) परित्राजकः – शृणु,
खपवनसलिलानां तेजसश्चैकदेशा
दुपचितचलमूर्तिः पार्थिवद्रव्यराशिः ।
श्रवणनयनजिह्वानासिकास्पर्शवेदी
नर इति कृतसंज्ञः कोडप्यहं प्राणिधर्मा ॥
शाण्डिल्यः – हा ! हा ! एतावन्मात्रेण आत्मानमपि न जानाति । किं पुनरात्मानम् भो भगवन् इदमुद्यानम् ।
परित्राजकः – प्रविशाग्रतः । विविक्त शरणारण्यप्रतिश्रया वयम् ।
शाण्डिल्यः – भगवानेव पुरतः प्रविशतु । अहं पृष्ठतः प्रविशामि ।
परित्राजकः – किमर्थम् ।
शाण्डिल्यः – पौराणिक्याः मम मातुः श्रुतमशोकपल्लवान्तरनिरुद्धो व्याघ्रः प्रनिवसतीति । तत् भगवानेव पुरतः प्रविशतु ।

- (3) यमपुरुषः – अयं संदंशंकालः । (तथा करोति)
 गणिका – हम् ! केनापि दष्टाऽस्मि ।
 चेटी – अम्महे ! एष सोऽशोककोटरान्तरितो व्यालः ।
 गणिका – हम् ! व्यालः । (इति पतिता)
 शाण्डिल्यः – (उपगम्य) भवति । किमेतत् ।
 चेटी – आर्य ! एषा अज्जुका व्यालेन दष्टा ।
 शाण्डिल्यः – अविधा ! भो भगवन् । एषा गणिका दारिका व्यालेन दष्टा ।
 परिव्राजकः – क्षीणेनास्याः कर्मणा भवितव्यम् । कुतः स्वकर्म भोक्तुं जायन्ते प्रायेणैव हि
 जन्तवः । क्षीणे कर्मणि चान्यत्र पुनर्गच्छन्ति देहिनः ॥

- (4) चेटी – एत्वेतु माता ।
 माता – कुत्र कुत्र मे दारिका
 चेटी – एषा अज्जुका उद्याने व्यालेन दष्टा तिष्ठति ।
 माता – हा ! हतास्मि मन्दभागा ।
 चेटी – आश्वसितु, आश्वसितु माता । एषाज्जुका स्वस्था तिष्ठति ।
 माता – (उपगम्य) ननु प्रकृतिस्या यथा । पुत्रि ! वसन्तसेने किमेतत् ।
 गणिका – वृषलवृद्धे ! मा स्प्राक्षीः ।
 माता – हा धिक् ! किमेतत् ।
 चेटी – अत्यारूढोऽस्याः विषवेगः ।
 माता – गच्छ शीघ्रं, वैद्यमानय ।
 चेटी – मातः । तथा । (निष्क्रान्ता)

- (B) नीयेनाभांथी कोर्णपणु भे ससंदर्भं समञ्जसोः 6
 (1) वर्तमानैरतुष्टानां निर्वाणं नोपपद्यते ।
 (2) धन्याः खलु सधनाः ।
 (3) युज्यते सर्वानुकम्पी साधुजनो नाम ।
 (4) भगवन् ! आश्रमविरुद्धः खल्वयमालापः ।

2. (A) ભગવદ્જુકીયમ્નાં સ્ત્રી-પાત્રો વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો. 14

અથવા

ભગવદ્જુકીયમ્નો સાહિત્ય પ્રકાર ચર્ચો.

- (B) નીચેનામાંથી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના જવાબ આપો : 4
 (1) શાંડિલ્યે શા માટે પરિવ્રાજકનું શરણું લીધું ?
 (2) તત્ત્વવિદો અસંગતા કોને કહે છે ?
 (3) ભગવદ્જુકીયમ્માં કયા ધર્મ પર કટાક્ષ કરવામાં આવ્યો છે ?
 (4) વસંતસેના કોને ચાહે છે ?
 (5) પરિવ્રાજક જગતને કેવું માને છે ?
 (6) ભગવદ્જુકીયમ્ કયા પ્રકારનું પ્રહસન છે ?
 (7) શાંડિલ્યની મુખ્ય સમસ્યા કઈ-કઈ છે ?

3. (A) ભગવદ્જૂજૂકીયમ્માં નિરૂપિત તત્ત્વજ્ઞાન ચર્ચો. 14

અથવા

ભગવદ્જૂજૂકીયમ્માં વ્યક્ત થતા સામાજિક સંદર્ભો સમજાવો.

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ આપો : 3

- (1) સંસ્કૃત સાહિત્યમાં પ્રહસનની રચના પાછળ કયો હેતુ રહેલો છે ?
- (2) “અશોકના પદ્મવમાં વાઘ રહે છે” માં વ્યક્ત થતો કટાક્ષ લખો.
- (3) શ્રુતિ: પ્રમાણં, નાહમ્ નો વાક્યાર્થ લખો.
- (4) કેવું કર્મ બંધનકર્તા છે ?
- (5) અષ્ટગુણવાળું ઐશ્વર્ય કઈ રીતે પ્રાપ્ત થાય છે ?

4. (A) મત્તવિલાસનો પરિચય આપી, તેનું પ્રહસન તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. 14

અથવા

પ્રહસનનાં લક્ષણો જણાવી, તેના પ્રકારોની ચર્ચા કરો.

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ આપો : 3

- (1) પ્રહસનનું કથાવસ્તુ કેવું હોય છે ?
- (2) મદનકેતુચરિતમ્ ના કર્તા કોણ છે ?
- (3) સૌથી પ્રાચીન પ્રહસન કયું મનાય છે ?
- (4) સંકીર્ણ પ્રહસન કોને કહે છે ?
- (5) ‘પ્રહસન’ શબ્દ સમજાવો.

